

פירש בתוכה. ויש לדון לשיטה זו האם הוא הדין בבשר שנכבש במים שיאסר מטעם זה:

- **רש"י**^א (הובא בש"ך סא, ט"ז לז) אסר גם כאן את החתיכה מאותו טעם וכתב שמה שהתיר הר"מ בזה אפשר שסובר כרא"ש שמקל בפירוש בתוך החתיכה.

- **הרמ"א**^ב (ת"ח כלל ג) התיר את החתיכה במליחה כדברי הר"מ 'דלא אמרינן כבוש כמבושל לכל דבר רק שבוילע ומפליט (מבחוץ) אבל אינו מבלבל טעם החתיכה כמו ברוטב' ועוד שהאיסור של פירש בתוכו אינו אלא מנהג. וכ"כ הט"ז (ז) להקל.

- **הש"ך**^ג (א) התיר כשיש שישים דוקא בצלי. והוסיף שלמתירים כאן במליחה זה אפילו מלוכלך בדמים כיון שהם בטלים במים.

3. מה דין חתיכה שלא נמלחה ונפלה לנהר זורם ושהתה שם מעל"ע.

בפת"ש (ז) הביא בשם תשובת שב יעקב ועוד פוסקים שכבישה במימות שונים תוך מעל"ע אינה מצטרפת לאסור החתיכה ולכן אם שהה פחות מעל"ע ושוב הוצא והוכנס למים אחרים אינו נאסר.

והוסיף שלכן בנהר שהמים זורמים וממילא כל רגע יש מים אחרים שזורמים על החתיכה, אפילו ישהה שם מעל"ע לא יאסר.

4. האם יש להחמיר בדיו שריה מעל"ע שיאסר בכ"א שעות מדין טעות של יום המעונן.

ראה מה שהובא לעיל (סעיף יב) בשם פת"ש (ז) לחלק בין חומרת חמץ לדין בשר ששהה משני טעמים, ולטעמים אלו יהיה נפק"מ בנידון של בשר ששהה:

- הטעם הראשון שם הוא מצד שבשר ששהה אינו אלא חומרת הגאונים ולטעם זה כתב כאן (ס"ק לז) שאולי יש להחמיר בנידון"ד כיון שכבוש אסור מדין תורה (כמובא בפמ"ג במבוא)

- ולטעם השני, שהחמירו דווקא בטעות של שעה ביום ולא באורך של תהליך יש להקל גם כאן.

סעיף טז: כלי המליחה ושימוש נוסף בו

5. באיזה כלי צריך למלוח את הבשר. האם מותר למלוח על לוח זכוכית אטום המונח באופן מאוזן.

כלי המליחה

בגמרא בחולין (ק"ג א) אמר שמואל: אין מניחין בשר מליח אלא ע"ג כלי מנוקב.

וכתב הרא"ש (ח, מט) 'והמולח צריך שימלח ע"ג כלי מנוקב או על קשין או על עצים כללו של דבר כל דבר שכששופך מים עליו יוצאין מים לחוץ אז הבשר מותר למלוח עליו'.

וכן כתב השו"ע 'אין מולחין אלא בכלי מנוקב או על גבי קשין וקסמין או במקום מדרון, בענין שאם ישפך שם מים יצאו מיד'.

ונמצא שכלי המליחה צריך להיות מנוקב או לוח הנתון במדרון.

לוח שאינו משופע

הגה"מ הביא בשם סמ"ג להתיר למלוח על דף פשוט ומשמע אפילו מאוזן. ובתרומו הדשן הביא בשם אור זרוע לאסור על דף שאינו במדרון.

בשר שנכבש במים ודין כלי המליחה

סעיף טו: בשר שנכבש במים קודם מליחה

1. מה דינו של בשר שקודם מליחה שהה במים מעת לעת. ומה הדין בבשר שכבר הודח.

מליחה וצליה לחתיכה שנכבשה

נחלקו הראשונים האם מליחה תועיל לבשר שנכבש במים מעת לעת:

- **ר"מ ושע"ד**^א יש לאסור אותו לאחר מעל"ע כיון שהדם נבלע בבשר. אלא אם יש במים שישים כנגד החתיכות. שאז מותרת במליחה (ר"מ). אך קודם מעל"ע מותר. וכן האו"ה^ב אסר אותו אפילו בצליה (דרכ"מ לא)

- **התוס'** (הובא באגור אלף קצג) התירו במליחה כיון שהוא צונן. וכן נראה דעת הרשב"א שהתיר בשר שהודח בכלי שני קודם מליחה וכל שכן שיתיר בשריה בצונן (תשובת הר"מ).

- **האגור בשם 'יש מתיירין'** התיר בשר זה בצליה.

שו"ע^ג כתב כאגור להתיר רק בצליה כל שאין שישים במים 'בשר המלוכלך בדמים שנשרה במים מעת לעת, יש אוסרים לאכלו כי אם צלי, אלא אם כן יש במים ס' כנגדו'.

והרמ"א^ד אסר אפילו בצליה (או"ה) ואפילו כשאינו מלוכלך בדמים, שאין דם החתיכה שנפלט בכבישה ונבלע יוצא שוב בצליה. (ש"ך סב).

והסביר הגר"א (טז) את שורש החילוק ביניהם שלרמ"א דין כבוש כמבושל הוא כפשוטו וממילא לאחר בישול לא שייך כבר לבשר שום הכשר. ולשו"ע כבוש כמבושל רק לגבי כח ההבלעה וההפלטה שנעשה בכבישה אבל לא לגבי היכולת להפליט את הבלוע.

בשר שהודח קודם שנמלח

הט"ז^ה (ז) כתב שכוונת השו"ע שגם בשר נקי מדם החיצון נאסר למליחה כשנכבש כיון שדמו בתוכו נכבש ואוסרו. ודברי השו"ע 'בשר המלוכלך בדמים' הם לאו דוקא.

ודעת הש"ך^ו (ס' וכן בנקה"כ) שלמחבר דוקא אם יש דם בעין הבשר נאסר ואינו יוצא במליחה אבל הדם הבלוע בו אם נפלט ונבלע בחזרה, הוא דם פליטה שמועיל לו גם מליחה.

החילוק בין דם שנטף על צלי שאינו יוצא בצליה

בשו"ע סימן עו (סעיף א): 'אם דם אחר נטף על הצלי, אפי' אותו דם הוא צונן, לא אמרינן שהוא שואבו, ואוסר ממנו כדי נטילה'.

וכתב הש"ך (ס) שמוכח שדם בעין שנבלע אינו יוצא בצליה ולכן תהה על דברי המחבר שהתיר בצליה בשר המלוכלך בדמים שנכבש מעל"ע. והשיב שאפשר שמקל כיון שכאן נבלע עם מים (של הכבישה).

אמנם בשפ"ד (ס) תרץ שלמחבר שהתיר במליחה נוספת בשר שנמלח ללא הדחה (סעיף ב) מוכח שאינו חושש בדיעבד שדינו כדם בעין (אלא סובר כטעמי יעילות המליחה) וממילא מובן גם שכתב כאן להתיר בשר 'המלוכלך בדמים' בצליה כיון שלא בלע.

2. מה דין בשר שלא נמלח ונשרה במים מעל"ע ויש במים שישים כנגדו לסוברים שיש איסור דם בפירוש בתוך החתיכה.

בחתיכה שנתבשלה ללא מליחה ויש שישים כנגדה (סעיף יא) כתב הרמ"א לאסור החתיכה עצמה. והסביר הש"ך שם (טז) שנאסרת כיון שהדם

7. קערה שמלחו בה בשר ונאסרה לרותח, מה יהיה דין מאכל רותח שהונח בה בכל זאת. האם דברי הרמ"א בדין זה נאמרו בקערה חמה או צוננת.

כך סיכם הרשב"א (תו"ק ג, ג, עו, א. הובא בב"י) את השיטות:

- לסברת התוס' שדין הקערה כצוננת:

■ ביבש רותח המאכל נאסר בכדי קליפה (כיון שתתאה גבר כדלעיל וה"ה בלח קצת כצלי).

■ וברוטב רותח יש לשער בשישים כנגד קליפת הכלי.

- לסברת הראב"ד שדינה כרותח יהיה דין תלוי במידת הלחות שיש במאכל, ולכן:

■ ביבש לגמרי נאסר כדי קליפה.

■ בלח נאסר כדי נטילה (כדין הצלי לעיל).

■ וברוטב ממש צריך לשער בשישים כנגד כל הקערה.

להבנת דברי הרמ"א יש להקדים כללים ע"פ דברי השו"ע בסימן ק"ה:

הלכות אלו נמצאות בשו"ע י"ד סימן קה סעיפים ג-ז ובשו"ק שם ס"ק יז, כ, כג. וטוב לראותם שם. וכאן מובאים תמצית הדברים.

רמת ההאסרות במגע של איסור בהיתר תלויה בשלשה גורמים:

א. **מידת החום:** האם רותחים או צוננים. ועיקר החשיבות היא החום של החתיכה התחתונה כי קיימא לן 'תתאה גבר' כלומר אם התחתונה חמה, העליונה תחמם ממנה ותהיה בליעה. ואם התחתונה קרה העליונה תצטנן ממנה ולא תהיה בליעה ממשית למעט מעט כדי קליפה שתתרחש בפרק הזמן שהעליונה לא הספיקה עדיין להצטנן.

ב. **מידת הלחות:**

- יבש: כמו ביסקויט – בליעה מועטת.
- לח: כמו צלי בשר שיש עליו בד"כ לחולחית – בליעה בינונית.
- רוטב: נוזל ממש – בליעה מרובה.

ג. **רמת השומן**

- כחוש – ללא שומן בליעה מועטת.
- שמן – עם שומן מאפשר פעפוע של האיסור בליעה מרובה (ופעמים שונים גם ברמת שומן בינוני)

ולכן למעשה זוהי רמת הבליעה לשילובים השונים:

במקום שיש רוטב:

- אם התחתון רותח נאסר כולו וצריך לשער בשישים.
- אם רק העליון רותח נאסר רק כדי קליפה. (שו"ע קה ג.)

במקום שאין רוטב אבל לח:

- אפילו התחתון יהיה רותח כגון צלי שאצל האש אינו אוסר אלא כדי נטילה (שם ד.). ואם הוא שמן (האיסור או ההיתר) גם כאן נאסר בשישים (שם ה.).

ולרמ"א כיון שאין בקיאים בגדר שמן מחמירים תמיד לאסור בשישים כשמן (ופעמים שגם הרמ"א מקל כעיקר הדיון)

במאכל היתר שרק בלוע מאיסור:

וחילק הב"י שדברי הגה"מ להקל הוא בדף שהוחלק היטב וממילא הדם זב ממנו גם במצב אופקי ודברי האור זרוע בדף מחוספס. ונמצא לפי חילוק זה שיותר למלוח על לוח זכוכית חלק גם כשהוא מאוזן.

וכ"כ הרמ"א בהג"ה כב"י 'ודף חלק ברהטני, שמים זבין ממנו, אין צריך להניחו במדרון. אבל אם אינו חלק ברהטני, צריך להניחו במדרון שיצאו המים ממנו'.

6. **כלי שאינו מנוקב שנמלח בו בשר מה דינו לגבי שימוש נוסף בו ברותח או בצונן. ומה הדין בכלי חרס בצונן.**

בגמרא בחולין ק"א, ב' אמר רב נחמן אמר שמואל: סכין ששחט בה (ומלוכלכת בדם) - אסור לחתוך בה רותח. צונן, אמרי לה: בעיא הדחה, ואמרי לה: לא בעיא הדחה'.

וכן בחולין (ח ב): השוחט בסכין של עובדי כוכבים - רב אמר: קולף (את בית השחיטה), ורבה בר בר חנה אמר: מדיח. מחשש לבליעת השמנונית של איסור שטחה ע"פ הסכין של עכו"ם.

ולגבי אכילה בקערה שאינה מנוקבת שמלח בה מובא: 'אמר ר"נ אמר שמואל קערה שמלח בה אסור לאכול בה רותח'. ומשמע שצונן מותר. אמנם בחולין (ק"א, ב) מובא 'היה פינכא דהוה בי ר' אמי דמלח ביה בשרא – ותבריה' ומכך ששברה משמע שאין לה שום שימוש ואפילו בצונן.

נחלקו הראשונים בשימוש צונן בקערה שמלח בה:

- **רשב"א, טור:** קערה לכו"ע מותרת בצונן בקינות בעלמא כיון שאין כאן את דוחק הסכין אינה בולעת להצריך הדחה. והסביר הרשב"א (תורת הבית ד ד) שאמנם סכין בבית השחיטה מבליעה למרות שהוא צונן, כאן מבליע דווקא ברותח כיון ש: ^א בית השחיטה הוא חם מעט. ^ב הצירוף של שמנונית של טריפה שעל הסכין ודוחק הסכין מבליעים ובכלי אין שמנונית ואין דוחק.

- **רמב"ן וראב"ד:** דין קערה כדין סכין וכיון שקימ"ל שסכין צרכה הדחה לצונן הוא הדין לקערה. וכתב הרשב"א בשם הראב"ד לחלק בין דם לשאר איסורים כיון שדם משרק שריק (נראה שכוונתו שלכן אין צורך בהגעלה)

- **ויש אומרים:** שמליחה חמורה מסכין של שחיטה כיון שכל עוד הכלי בלוע ממלח דינו כרותח ולכן גם אין מועיל לו הדחה (אלא נראה שצריך הגעלה).

השו"ע פסק בסתם כרשב"א והביא את הרמב"ן כ"א 'ואם מלח בכלי שאינו מנוקב, אסור להשתמש באותו כלי בדבר רותח. ויש אומרים שאפ' בצונן אסור להשתמש בו בלא הדחה, ואם נשתמש בו בלא הדחה, ידיח מה שנשתמש בו'.

בכלי חרס: שאין לו הכשר לחמין בהגעלה כתבו הראשונים שאין להשתמש בו גם לצונן. מחשש שיכוא להשתמש בו בחמין (כ"י בשם רשב"א, ר"ף, רמב"ן ור"ן). ולכן ר' אמי שבר כלי שבלע ממליחה. וכ"כ לאסור הרמ"א בת"ח (כלל יא דין ח ולא כמו שכתב הש"ך ס"ק סו בשמו) ואפילו שימוש ארעי אסור. והגם שהרמ"א (בסימן קכא סעיף ה) התיר שימוש בצונן בדרך ארעי בכלי שצריך הגעלה ע"י הדחה ושפשוף היטב, אך בכלי חרס שלא ראוי להגעלה אפילו ארעי אסור (מנח"י שם).

אמנם ביד יהודה קצר ק"א כתב שאין לחלק בסוג בכלי ולעולם שימוש ארעי בצונן מותר וקבוע אסור.

מליחה ואינו דומה לרותח שמפליט (ב"י בשם הגהות ש"ד) וכ"כ הרמ"א בהג"ה.

וכן בכלי חרס כתב בת"ח (כלל יז דין ג. הובא בש"ך יז) שאינו אסור למליחה.

מליחה לכלים בשיעור רתיחה

שאז לגבי חתיכה אומרים שמבליע בכולה, בכלים אין בזה נפק"מ, וגם בשיעור זה אין מליחה לכלים להפליט למאכל שבתוכה. (ט"ז מא. ש"ך סח) ולא כפי שכתב הדרישה (יב)

כבישה מעל"ע בכלי איסור

כתב הט"ז (מא) שהוא אסור כיון שכבוש כמבושל ומפליט הדם מהכלי ומבליע בחתיכה. והש"ך (סח. ובנקד"כ) התיר בדיעבד כיון שבכבישה הפליטה מתרחשת לאחר מעל"ע וממילא הדם שנבלע כבר פגום ואינו אסור.

מליחת גבינות בכלי איסור

לגבי דפוסים עכו"ם אסר הרמ"א לכתחילה למלוח בהם (קה יב) ונחלקו האחרונים בטעם החילוק:

דרך להדיח - והסביר הש"ך (יז) את החילוק ממליחת בשר שגבינות אין דרך להדיח אחרי מליחה ויש חשש שישכח לעשות זאת (ש"ך יז ע"פ שפ"ד). ודווקא מליחה לקדרה הותרה כיון שאמנם המליחה מפליטה קצת מהכלי (שפ"ד יז) אבל דרך להדיח הבשר לאחריה ודי בזה משא"כ במליחה לגבינה שאין דרך להדיח אחריהם.

דם שריק - אמנם בדגול מרבבה (על הש"ך כאן) הסביר שסיבת החילוק היא שבדפוסים גויים הכלי בלוע מאיסור והוא נבלע בכלי היטב וכאן הכלי בלוע מדם שאינו נבלע כל כך בכלי (שהדם שריק והאיסור לא) וכן כתב בהגהות רעק"א על השפ"ד כאן. והקשה הדגמ"ר על הש"ך שלפי דבריו די להדיח את הכלי קודם המליחה, ומדוע יש שם צורך בהגעלה?

ובבית מאיר (על הש"ך שם) כתב לחלק שדפוסים גבינות תשמישן קבוע ואין להתיר אלא בהגעלה. ובמליחת בשר שהותרה מדובר בתשמיש אקראי.

- אם האיסור הבלוע כחוש אינו אסור כלל ביבש אפילו היו יחד בצלי (ובבלוע אין הרמ"א מחמיר. ש"ך יז)

- ואם הוא שמן אסור בשישים כשהתחנות חם (שו"ע קה ז. ש"ך כ.).

ולגבי כלי הבלוע איסור: (ע"פ רמ"א שם סעיף ז, ש"ך כג)

אם הכלי צונן:

- בכל אופן אינו אסור אלא כדי קליפה כשהעליון רותח.

אם הכלי רותח:

- כשהיתר יבש: נאסר כדי קליפה.
- כשהיתר לח: למחבר נאסר בכחוש כדי נטילה ולרמ"א בשישים.
- כשיש רוטב: לכו"ע בשישים.

ונמצא שנידון השאלה תלוי האם דין הקערה כרותחת ואם כן האם נעשה שימוש ברוטב או ביבש.

הרמ"א כתב בתורת חטאת (כלל יא דין ח): 'ולוי נראה דדין קערה זו כדין שאר כלי טריפה ששמו בו היתר ושייך לדין תנאי גבר ולכן רישא: אי הקערה קר ושמו בו רותח סגי ליה בקליפה. ואם הוא רוטב בעינן ששים נגד הקליפה. סיפא: ואי החם למטה או שניהם חמים הכל אסור אם ליכא ששים נגד קליפת כל הקערה.

ובהג"ה כאן כתב: ואם נשתמש בו, בעי קליפה אם הוא דבר יבש, ואם הוא דבר לח (ח), בעינן ששים נגד קליפה מן הקערה.

וכתב הש"ך (יז) שמכך שהרמ"א כתב שצריך לשער כנגד קליפת הקערה משמע שהקערה רותחת כי אם הקערה צונן היה צריך לשער כנגד קליפת התבשיל בלבד שנאסר כדי קליפתו כדין חם לתוך צונן אבל כיון שמדובר ברוטב היה צריך להיות מותר לגמרי כיון שברוטב לא שייך קליפה (ראה הערה בדין קליפה בגמול). אמנם בהסבר שהקערה רותחת יהיו שלשה קשיים בדברי הרמ"א:

- מכך שבתורת חטאת לא חילק בסיפא (בקערה חמה) בין יבש ללח משמע שהיבש שדן בו הוא לח קצת (שלרמ"א נאסר בשישים כמו רוטב) ואם נעמיד ברותח צריך לרמ"א במקרה זה לאסור בכולו (כדין שמן) ולא כפי שכתב בהג"ה כדי קליפה.

- בתורת חטאת כתב לגבי קערה רותחת שמשערים בשישים כנגד קליפת כל הקערה וכאן שינה בלשונו שמשערים כנגד קליפה מן הקערה' כלומר במקום נגיעת הכלי בלבד.

- דוחק לומר כאן שהכלי רותח וכן לא משמע כן בת"ח.

ולכן יש לחזור ולהעמיד בקערה צוננת וליישב שהרמ"א החמיר פה כריב"א להצריך ששים כנגד קליפת הקערה (פירוש במקום שנשתמש בקערה. פר"ח נד. וכן הסביר בשפ"ד את הש"ך. אבל במנח"י כתב לאסור כנגד כל קליפתה שא"א שלא יתנענע ויבליע בכולו. הובא בשפ"ד) בצירוף סברת הראב"ד שהקערה דינה כרותחת גם כשאניה חמה וממילא מצטרף לדעת הריב"א שגם בדברים הנבללים צריך ששים כנגד הקליפה.

8. האם כלי שאינו מנוקב ומלחו בו מותר לשימוש למליחה שוב לקדרה או לדרך. ומה דינה בכבישה. או כדפוס למלוח גבינות.

שימוש למליחה בכלי הבלוע מדם

כגון למלוח בו לצורך שמירה בשר שכבר הוכשר או לאחר שהכלי נוקב למלוח לקדרה מותר כיון שהדם שנבלע בו אינו יוצא על ידי